
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:15

Adjunktsår för diakoner

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:83 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda frågan om ett adjunktsår för nyvigda diakoner motsvarande prästernas pastorsadjunktår. Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag som innebär att det bör utredas om en gemensam ordning ska finnas i hela kyrkan istället för att som nu olika förutsättningar gäller i de olika stiftet.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Motionens förslag

Motion 2015:83 av Tomas Jansson m.fl., Motsvarande adjunktsår för diakoner

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett motsvarande adjunktsår för nyvigda diakoner.

Bakgrund

I stor utsträckning finns motsvarande bestämmelser i kyrkoordningens reglering av uppdragen som präst och som diakon. Bland annat gäller det bestämmelserna om villkor för att prövas i präst- respektive diakonexamen, 31 kap. 6 § (prästexamen) och 32 kap. 6 § (diakonexamen). I båda fallen anges att domkapitlet får pröva den som har genomgått av kyrkostyrelsen fastställd utbildning och praktiska tjänstgöringen. Härtill anges att en prästkandidat ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). En diakon ska tjänstgöra som diakon inom stiftet. Särregleringen för präster om tjänstgöring inom EFS hör samman med en överenskommelse mellan Svenska kyrkan och EFS. Den grundläggande principen att vinningen till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst avser just ett konkret uppdrag som ges av kyrkan är gemensam för vinningen av präster och diakoner.

Det bör noteras att det anges att en blivande präst ska tjänstgöra ”i” stiftet och en blivande diakon ”inom” stiftet”. Det finns i kyrkoordningen en mer omfattande reglering av tjänsteorganisationen för präster än för diakoner. Vad gäller präster talas i 34 kap. 4 § om olika slags befattningar som ska finnas i stiftet, bl.a. som pastorsadjunkt. Det finns ingen motsvarande differentiering när det gäller befattningar som diakon. Det finns också vad gäller präster till skillnad mot i fråga om diakoner bestämmelser om olika slags befattningar hos församlingar och pastorat.

För att vara behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt ska en präst ha varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, 34 kap. 10 §. Befattningen som pastorsadjunkt har karaktär av en reglerad introduktions- och utbildningstjänst.

Den gällande ordningen innebär att den som ska bli präst och den som ska bli diakon måste kunna visa att hen har en kommande anställning som präst respektive diakon. För prästen har stiftet ett direkt ansvar genom att inrätta en befattning som pastorsadjunkt medan diakonen i princip själv måste ta ansvaret för att få en anställning. Detta förhållande har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen, se TU 2002:4, 2005:7, 2006:8, 2007:3 och 2009:8.

I betänkandet TU 2009:8 *Diakonkandidaternas moment 22* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ”utreda och komma med förslag till hur motsättningen mellan bestämmelserna i 32 kap. 1, 5 och 6 §§ i kyrkoordningen kan mildras”. I motionen 2009:83 sammanfattades den problematik man ville få åtgärdad på följande sätt: ”Utan diakonvigning ingen diakontjänst – utan diakontjänst ingen diakonvigning.” Utskottet konstaterade i sina överväganden att det hade tagits ett viktigt steg framåt då en ny bestämmelse om anställningsform för diakoner införts i kollektivavtal genom tillägg till Särskilda bestämmelserna till Kyrkans AB. I bestämmelsen sägs att en ”diakons tjänstgöring efter vigningen kan vara en introduktionsbefattning för nyvigd diakon. Denna tjänstgöring kan högst uppgå till 18 månader och ger inte någon företrädesrätt enligt 25 § LAS till fortsatt anställning efter detta.” Utskottet menade att denna bestämmelse skapar förutsättningar för församlingarna att våga anställa en nyvigd diakon. Utskottet pekade också på att det i många stift finns goda exempel på hur stiftet understött församlingarna ekonomiskt för att skapa introduktionstjänster för diakoner. Utskottet menade att det är av stor vikt att stiftet även fortsättningsvis verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

För ett par år sedan beslutades en reform av Svenska kyrkans yrkesutbildningar vilken trädde i kraft 2014. I diskussionerna kring utbildningsreformen aktualiserades bl.a. vid överläggningar såväl frågor om avskaffande av pastorasadjunktsåret som om införande av en motsvarande ordning för diakoner. Detta ledde dock inte fram till konkreta förslag om en förändring av gällande ordning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Som framgår av bakgrundsteckningen har motioner med likartat innehåll som motion 2015:83 behandlats av Tillsyns- och uppdragsutskottet vid ett flertal tillfällen. I det senaste betänkandet, TU 2009:8, lyfte utskottet fram det angelägna i att stiftet verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Vid utskottets överläggningar med anledning av årets motion har framkommit att många stift, i varierande former, bereder diakoner möjlighet till introduktionstjänstgöring av olika längd.

I betänkandet år 2009 fanns som ett motiv för utskottets avslagsförslag att det då pågående arbetet med utbildningsreformen tog upp de förhållanden som den aktuella motionen avsåg. Det förelåg nämligen ett utredningsförslag om att en sex till nio månaders handledd introduktionstjänstgöring skulle införas och omfatta samtliga

som utbildade sig till kyrkoarbetare. Detta togs dock inte med när beslut slutligen fattades om utbildningsreformen.

I likhet med motionärerna menar utskottet att det behöver tas ett samlat grepp för hela kyrkan i frågan om introduktionstjänst för diakoner. Vad som ska gälla på detta område bör inte vara beroende enbart av de enskilda stiftens bedömning. Det finns enligt utskottets mening goda skäl för en likabehandling av präster och diakoner i detta sammanhang. I slutskedet av utbildningen vet de blivande prästerna att det kommer att finnas en anställning när prästvigningen har ägt rum medan diakonerna i samma skede försöker hitta ett arbete. Utan att ha tagit slutlig ställning till vad som bör gälla i framtiden menar utskottet att motionens förslag om ett utredningsuppdrag till kyrkostyrelsen ska bifallas.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Motionens intention är god men den förfelar sitt syfte genom att förlänga en redan lång diakonutbildning med ytterligare ett moment. Att införa ett adjunktsår innebär, även om diakonen får lön under detta år, att man fördröjer tiden för diakoner innan de kan söka fast tjänst. En nyvigd diakon kan tvingas tacka nej till en fast tjänst för att fullgöra sitt adjunktsår först. Om det idag är ett problem att få personer att söka sig till uppdraget som diakon är inte lösningen att göra vägen längre och svårare till en anställning som diakon.

Många av oss som varit pastorsadjunkter minns stressen när lockande tjänster lystes ut "för tidigt" för att vi skulle kunna söka. Och stressen när adjunktsåret började gå mot sitt slut och det inte fanns några lediga tjänster inom rimliga pendelavstånd. Den senare problematiken kan vara stor, inte minst för den som har familj. Jag minns också att vi prästkandidater kände en viss avund mot diakonstudenterna som fick söka "riktiga" tjänster redan under studietiden och därmed kunde planera mer långsiktigt när det gäller bostadsort och annat.

Det bör gå att lösa detta på ett bättre sätt än ett adjunktsår, exempelvis genom att ge diakoner rätt till handledning under sitt första år, även om de direkt efter vigning går in på en fast tjänst. Alternativt kunde ett adjunktsår vara ett frivilligt alternativ för den diakon som inte fått någon annan tjänst. Handlar det om att skapa likvärdiga

TU 2015:15 villkor för diakoner och präster bör snarare övervägas om det inte istället nu är dags att ompröva pastorsadjunktsårets nödvändighet.

Jag stödjer därför inte utskottets förslag att bifalla motion 2015:83, om denna motion syftar till att införa ett adjunktsår för diakoner.

Johanna Andersson